

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, доцента

Барановської Ірини Георгіївни

на дисертаційне дослідження **Пен Юй**

«Методика формування творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Сучасні соціально-культурні процеси характеризуються стрімким інформаційним та технологічним розвитком. Означені особливості сьогодення, з одного боку розширюють та збагачують можливості для пізнавальної, пошуково-інтелектуальної, художньо-творчої діяльності викладача, з іншого – збільшують емоційне навантаження, ймовірність виникнення «нестандартних» ситуацій у соціальній, зокрема, мистецько-педагогічній сфері. В умовах зміни парадигмальних орієнтирів суттєво підвищуються вимоги до викладачів вокалу. За словами автора дисертації Пен Юй, професійне завдання викладачів сьогодні «не обмежується формуванням у студентів здатності до вокального виконавства: не менш важливим є питання розвитку їх як творчих музикантів і майбутніх учителів, озброєних здобутками сучасної педагогічної науки й практики, новітніми педагогічними технологіями», здатних творчо реагувати на виклики сьогодення та організовувати освітній процес на засадах творчості.

Актуальність та своєчасність наукових розвідок з обраної проблеми поглиблюється й наявністю в системі музично-педагогічної освіти суперечностей, зокрема: між зростаючою соціокультурною потребою в підготовці викладачів, спроможних готувати майбутніх шкільних учителів як творчих особистостей, та відсутністю розроблених методів і організаційних форм їхньої методико-практичної підготовки до вирішення означеного завдання в процесі вокальної підготовки.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

На користь актуальності досліджуваної проблеми свідчить те, що представлене дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» і є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол № 6 від 25 січня 2018 року).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Оцінюючи найвагоміші наукові здобутки дисертаційного дослідження Пен Юй варто вказати на результати, що містять вагому наукову новизну. Автором здійснено ґрунтовне дослідження процесу формування творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу, вперше розкрито і науково обґрунтовано сутність феномену «творчі уміння майбутнього викладача вокалу» та його компонентну структуру в єдності мотиваційно-творчого, аналітико-герменевтичного, виконавсько-інтерпретаційного, науково-методичного, фахово-діяльнісного компонентів.

Безперечно наукову цінність представляє розроблена дисертантом методична модель розвитку творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу, яка включає в себе наукові підходи (особистісно-персоніфікований, герменевтичний, праксеологічний); педагогічні принципи (студентоцентровано-творчого спрямування вокально-освітнього процесу; особистісно-психологічної підтримки творчих проявів здобувачів; компенсаторно-індивідуального регулювання процесу формування творчих умінь; емерджентності; свідомого дотримання настанов концепції «герменевтичного кола» у вокально-освітньому процесі, поетапного ускладнення систематизованих завдань герменевтичного спрямування; відповідності змісту формуально-творчого процесу вимогам сучасної практики викладання вокалу та його особистісно-прагматичної доцільності; міждисциплінарної координованості процесу формування різновекторних творчих умінь); педагогічні умови (забезпечення психологічно-комфортного освітнього середовища; спонукання до оволодіння магістрантів творчими уміннями на засадах органічної інтеграції інтуїтивно-цілісного та усвідомлено-алгоритмованого засобів їх формування; надання процесу формування творчих умінь пропедевтично-апробаційної та педагогічно-практичної спрямованості).

Наукову цінність мають визначені здобувачем критерії та показники оцінювання рівнів сформованості творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу, а саме: творчо-мобілізаційний критерій з показниками: ступінь умотивованості до активного самовдосконалення особистісно-творчих якостей; міра активності й інтенсивності прояву творчої ініціативи; ступінь сформованості потреби до включення в різноманітні види творчої активності; пізнавально-пошуковий критерій з показниками: ступінь обізнаності в галузі історико-стилістичного становлення музичного й вокального мистецтва; міра володіння навичками цілісного та диференційованого аналізу вокальних творів; міра усвідомлення причинно-наслідувальних зв'язків між художньо-образним змістом і способами його вокально-виконавського відтворення; виконавсько-творчий критерій з показниками: міра здатності розробляти інтерпретаційний концепт незнайомого вокального твору; міра готовності до варіативно-виконавського трактування вокального твору; міра володіння вокально-продуктивними формами діяльності; методико-креативний критерій з показниками: здатність до адаптації й застосування інноваційних технологій в галузі вокальної освіти; здатність до висування гіпотез щодо формування фонаційно-базових навичок вокального інтонування; здатність розробляти методичні рекомендації за певною вокально-освітньою проблематикою; творчо-педагогічний – з

показниками: міра здатності до виявлення вокально-фонаційних недоліків студента і визначення способів їх вирішення; міра здатності до виявлення вокально-виконавських недоліків у втіленні художньо-образного змісту вокального репертуару і винаходу способів їх вирішення; міра готовності сприяти розкриттю виконавсько-сценічних потенцій студентів.

Також автором уточнено сутність поняття «творчий розвиток особистості», удосконалено теоретичну платформу вокальної освіти шляхом розроблення типології творчих умінь викладачів вокально-фахових дисциплін.

Варто вказати на практичне значення результатів дисертаційного дослідження Пен Юй. Дисертантом розроблено діагностувальну методику виявлення рівнів сформованості творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу; застосовано на заняттях з фахових дисциплін методи та технології формування в майбутніх викладачів вокалу комплексу творчих умінь.

Пропонована методика може застосуватися в умовах підвищення кваліфікації викладачів вокалу та у процесі самоосвіти й самовдосконалення фахівців даного профілю різного кваліфікаційного рівня

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено в 7 публікаціях автора, 3 з яких надруковано у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 3 – апробаційного характеру.

Спрямованість міжнародних наукових конференцій, де відбулась апробація дисертаційного дослідження, характер статей здобувача, в яких відображено основні наукові положення кваліфікаційної наукової роботи та результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Кількість публікацій, обсяг, повнота висвітлення змісту та результатів дисертаційного дослідження відповідає встановленим вимогам.

Загалом вважаємо, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію. Дисертація Пен Юй є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Детальне ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Пен Юй дає підстави відзначити методологічну та теоретичну обґрунтованість вихідних позицій дисертації, глибокий аналіз понять за темою дисертації, виваженість концептуальних положень роботи, що підтверджують ступінь достовірності наукових положень, результатів дослідження та висновків.

Хід та результати дослідження послідовно та логічно розгортаються від системного аналізу теоретичних положень до висвітлення підсумків впровадження методики формування творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу.

В анотації до дисертації автором представлено результати теоретичного обґрунтування та запропоноване нове розв'язання проблеми формування в майбутніх викладачів вокалу творчих умінь; актуалізовано проблему здатності здобувачів освітнього ступеня магістр до оволодіння творчими вміннями та їх застосування в майбутній вокально-фаховій діяльності.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, представлено науковий апарат, що сформульовано коректно. Відповідно до поставленої мети дослідження, що полягає в науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування в майбутніх викладачів вокалу творчих умінь, визначено чотири завдання, для розв'язання яких Пен Юй доцільно обрано комплекс методів. Вибір методів дослідження відповідає поставленій меті та завданням дослідження та сприяє здійсненню наукових розвідок у площині предмету дослідження, обґрунтуванню і перевірці отриманих результатів.

Структура роботи відрізняється збалансованістю обсягу розділів та підрозділів, узгодженістю поставлених завдань дослідження і сформульованих висновків.

У першому розділі «Теоретичні основи формування творчих умінь майбутніх викладачів вокалу» висвітлено результати розв'язання першого завдання дослідження. Пен Юй, здійснює глибокий аналіз науково-педагогічної літератури та розкриває сутність феномену «творчі вміння», окреслює різновиди творчих проявів особистості (інтуїтивно-спонтанний і конструктивно-креативний, ідеальний – духовний і матеріальний – практичний), а також характеризує своєрідність прояву творчих умінь у побутовий, науковій та художній сферах. Заслуговує позитивної оцінки науковий підхід Пен Юй до визначення видів творчих умінь у музично-педагогічній сфері, до з'ясування типології творчих умінь викладачів вокально-фахових дисциплін та обґрунтування специфіки їх прояву у вокально-педагогічній діяльності. На стор. 53-54 дисертант розглядає прояви мистецько-творчих потенцій крізь призму особливостей музичної діяльності. Вказуючи на її багатоаспектність, Пен Юй справедливо зазначає, що творчий характер діяльності викладача вокалу може реалізуватися в різноманітних формах, головними з яких є: пізнавально-художня, виконавсько-інтерпретаційна, виконавсько-сценічна, педагогічно-вербальна, вербально-просвітницька, науково-методична.

На основі визначення сутності феномену «творчі вміння викладача вокалу» здобувач логічно вибудовує структуру його формування, що складається з п'яти компонентів (стор. 57-70): мотиваційно-творчого, аналітико-герменевтичного, виконавсько-інтерпретаційного, науково-методичного, фахово-діяльнісного.

До важливих здобутків дисертації варто віднести розв'язання другого завдання дослідження, а саме: обґрунтування моделі методики формування творчих умінь майбутніх викладачів вокалу. Цьому завданню присвячений другий розділ дисертації. Методологічним підґрунтям авторської методики обрано особистісно-персоналізований, герменевтичний та праксеологічний підходи. Схвальну оцінку заслуговують визначені Пен Юй принципи, такі як: студентоцентровано-творче спрямування вокально-освітнього процесу; особистісно-психологічної підтримки творчих проявів здобувачів; компенсаторно-індивідуального регулювання процесу формування творчих умінь; емерджентності; свідомого дотримання настанов концепції «герменевтичного кола» у вокально-освітньому процесі; поетапного ускладнення систематизованих завдань герменевтичного спрямування; відповідність змісту формувально-творчого процесу вимогам сучасної практики

викладання вокалу та його особистісно-прагматичної доцільності; міждисциплінарної координованості процесу формування різновекторних творчих умінь.

До позитивних надбань дослідницької роботи варто віднести виявлені та обґрунтовані педагогічні умови формування творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу, а саме: забезпечення комфортно-творчого середовища у вокально-освітньому процесі; гармонізації інтуїтивно-цілісного та свідомо-алгоритмованого векторів опанування творчих умінь; актуалізації пропедевтично-апробаційної та педагогічно-практичної спрямованості процесу формування творчих умінь майбутніх викладачів вокалу. Зазначимо професійний підхід здобувача до вибору форм та методів реалізації визначених педагогічних умов.

Третій розділ роботи «Дослідно-експериментальна робота з формування в майбутніх викладачів вокалу творчий умінь», що присвячений розв'язанню третього та четвертого завдань, став логічним завершенням дисертаційного дослідження.

Заслуговує на увагу якісно розроблений діагностичний апарат – критерії та показники оцінювання рівнів сформованості творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу. Без сумніву позитивним є глибоко та деталізовано продумана процедура вимірювання кожного компонента творчих умінь майбутніх викладачів вокалу, що логічно та послідовно висвітлена дисертантом на сторінках роботи (п.3.1.). Розроблена діагностична методика дозволила дисертанту якісно здійснити педагогічний експеримент дослідження, виявити рівні сформованості творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу (індиферентно-творчий, творчо-пошуковий, творчо-компонентний, гармонійно-творчий) та показати динаміку формування творчих умінь у респондентів.

Дійсно вартісним є висвітлення на сторінках дисертації перебігу та результатів формувального етапу експерименту, впродовж якого відбувалась перевірка дієвості розробленої поетапної методики формування творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу. Заслуговує на схвалення різноманітність форм та видів творчих завдань, що розроблені та впроваджені автором роботи в освітній процес підготовки магістрів. Необхідно відмітити гарну організацію та послідовність проведеної практичної роботи, що здійснювалась на організаційно-методичному, творчо-формувальному та творчо-компетентісному етапах.

Експеримент засвідчив позитивну динаміку в формуванні творчих умінь у майбутніх викладачів вокалу під час впровадження авторської методики. Достовірність отриманих результатів перевірено автором за допомогою методу математичної статистичної обробки даних за багатофункціональним критерієм φ^* Фішера. Загальні висновки висвітлюють результати, поставлених дослідником завдань. Зміст дисертації суттєво доповнюють додатки.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Дисертаційна робота добре структурована і складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу і загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. За структурою та змістом робота

відповідає діючим нормативним документам. Стиль викладу в ній наукових положень, матеріалів досліджень, висновків зрозумілий та доступний для сприйняття.

Ознайомлення з текстом дисертації Пен Юй дає підстави стверджувати, що дана наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає вимогам, що ставлять МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати, представленої Пен Юй дисертаційної роботи, хочемо висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. У першому розділі (п.1.1.) дисертант здійснює ґрунтовний аналіз джерельної бази дослідження щодо інтерпретації сутності та структури феномену «творчі уміння» та визначення специфіки його прояву в діяльності викладачів вокалу музично-педагогічних закладів вищої освіти. На нашу думку, аналіз наукової літератури виглядав би більш повно та змістовно, якби автор представив аналіз наукового доробку китайських дослідників, в яких відображені погляди китайських педагогів-вокалістів на дану проблему.

2. Розмаїття представлених у дослідженні різновидів завдань на формування творчих умінь студентів не дозволило автору деталізовано схарактеризувати особливості кожного з них. Це, зокрема, стосується способів удосконалення емоційно-вольового стану студентів, їх здатності до релаксації, саморегуляції (стор. 156) та формування вміння здійснювати вокально-ансамблеве аранжування мелодії (стор. 166, 169).

3. На наш погляд, значно б збагатило науково-практичну цінність дисертаційної роботи опис та узагальнення виявлених труднощів та позитивних моментів, що спостерігались автором методики під час її впровадження в освітній процес підготовки майбутніх викладачів вокалу.

4. На нашу думку, висновки до Розділу 3 мали б бути більш розгорнутими.

5. Було б доцільно у додатках навести приклади «творчої продукції» виконаної студентами.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Пен Юй «Методика формування творчих умінь майбутніх викладачів вокалу» є самостійною, ґрунтовною, завершеною науковою роботою, що відповідає вимогам 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019) та Порядку проведення експерименту з присудженням доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №

167. Її автор, Пен Юй, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

І.Г. Барановська

